

"Het spel en de knikkers..."

Verslag van de bijeenkomst van het platform bodembeheer

*Bijeenkomst van het Platform bodembeheer
15 april
Provinciehuis Flevoland*

Inleiding

De markt stimuleren om bodemsaneringen te financieren is nog steeds een lastige kwestie. De overheid heeft daarvoor echter wel voldoende instrumenten in huis. Met name het juridisch en financieel instrumentarium. Helaas roept dit instrumentarium bij gebruikers nogal wat praktische vragen op. Bovendien beïnvloeden de op stapel staande veranderingen van de wet bodembescherming het instrumentarium.

De heersende onduidelijkheden rondom het juridische en financiële instrumentarium en de komende veranderingen, vormden voor VROM de aanleiding om, tijdens een speciaal voor dit doel georganiseerde bijeenkomst, toelichting te geven aan de provincies en gemeenten.

De platformdag

Op donderdag 15 april 2004 heeft het platform bodembeheer in samenwerking met VROM een bijeenkomst georganiseerd in het provinciehuis van Flevoland te Lelystad. Het doel van deze dag was de bevoegde gezagen voor te lichten over de veranderingen in de wet- en regelgeving van de Wet bodembescherming, met name op het gebied van het juridisch en financieel instrumentarium. Provincies en gemeenten die met het instrumentarium werken, zoals de bevoegde overheden in het kader van de Wbb en ook enkele programmameenten, waren daarbij vertegenwoordigd. 's Ochtends zijn de aanwezigen plenair geïnformeerd over de recente ontwikkelingen. 's Middags was er in kleiner verband volop gelegenheid om met elkaar van gedachten te wisselen.

Presentaties

Het ochtendprogramma bestond uit presentaties van medewerkers van VROM. Anneke Havinga deed de aftrap en lichtte de aanwezigen de algemene veranderingen in beleid en wetgeving toe. Vervolgens ging Jan van Wijngaarden verder in op de bedrijvenregeling. Bram Segijn en Angelique van Herwijnen sloten de ochtend af met een duo-presentatie. Bram ging dieper in op de afbakening Wbb/ISV, het juridisch instrumentarium Wbb, de programmafinanciering en inzet van het juridisch instrumentarium en tenslotte de decentralisatie naar gemeenten. Angelique wees ons op het Europees juridisch instrumentarium. Daarbij zijn de begrippen steun en ontheffing van belang, als ook de procedure die gevolgd moet worden bij steunzaken. De verschillende presentaties zijn bij dit verslag als bijlage toegevoegd. Ruud Cino, aanwezig als dagvoorzitter, heeft herhaaldelijk beklemtoond dat suggesties en vragen ten aanzien van deze onderwerpen bij VROM zeer welkom zijn.

Parallele sessies

's Middags splitsten de aanwezigen zich op in kleinere groepen om aan de hand van genoemde thema's te werken en deze te bediscussiëren. Elke sessie is twee keer gehouden, zodat iedereen de mogelijkheid kreeg om meerdere sessies te volgen.

Sessie 1. Spe(e)l en Beve(e)l

Voorzitter: Hans Dijkstra, provincie Zuid-Holland

De eerste sessie had als doel het juridisch en/of financieel instrumentarium te gebruiken om de markt te bespelen. Tijdens een rollenspel hebben de deelnemers zich ingeleefd in de verschillende partijen die met een geval van bodemverontreiniging te maken hebben. Op de oproep: "Leef je in en kruip voor één middag in de rol van de markt" kwamen de deelnemers als vliegen op stroop toegesnel. De onderhandelcapaciteiten van de beleidsmedewerkers is danig op de proef gesteld tijdens de vergadering die ze in deze sessie simuleerden. Duidelijk werd dat vooral de communicatie tussen de verschillende partijen essentieel is om tot een goede oplossing te komen.

De casus

Voorafgaand aan de vergadering bereidden de deelnemers zich aan de hand van een casus voor. Dit ging als volgt. De deelnemers zijn ingedeeld in 4 groepen: de provincie, de gemeente, de projectontwikkelaar en de supermarkt. Bij elke rol is een situatieomschrijving verstrekt. Tijdens de voorbereiding liepen twee landsadvocaten rond die vragen beantwoorden ten aanzien van de casus. Nadat de groepen zich afzonderlijk verdiept hebben in hun rol, ging de vergadering van start.

Het initiatief lag bij de ISV-coördinator van de gemeente. Al snel bleek dat onderhandelen niet vanzelf gaat. Opvallend was dat de verschillende partijen lang in hun eigen straatje bleven zitten en dat het moeilijk was om de partijen nader tot elkaar te brengen. Door gebrek aan afspraken tussen de gemeente en de provincie bleven de projectontwikkelaar en supermarkt eenvoudig buiten schot. Tijdens de nabespreking zijn de volgende vier conclusies getrokken:

- Bij bodemverontreiniging moet je graven, maar graaf jezelf niet in!
- Zoek elkaar op. Vooral gemeente – provincie en maak daarbij heldere afspraken, voordat je het weet, houdt iedereen het geld in eigen zak
- Discussie gaat vooral over inhoud, niet over oplossingen. Het is daardoor onmogelijk om tot een creatieve oplossing te komen.
- Probeer jezelf in de ander te verplaatsen.

Sessie 2. Er belt een bedrijf.....

Voorzitter: Caroline Bugter, provincie Utrecht

De deelnemers aan de sessie nemen de rol aan van bodemambtenaar bij een gemeente. Zij worden 'gebeld' door twee eigenaren van een bedrijf, die de situatie van hun bedrijf en het daaraan gerelateerde bodemprobleem schetsen. Tenslotte belt er ook nog verontruste bewoner. Allen doen een beroep op de gemeente, om een bijdrage te leveren aan de oplossing van het bodemprobleem. De vraag is "wat heeft u hen te bieden". Welk financieel en juridisch instrument zet u in en hoever kunt u hierin gaan?

De deelnemers aan de sessie gaan vervolgens uiteen in drie groepen. Elke groep behandelt een casus en bepaalt daarin haar eigen standpunten en probeert de vragende partij –natuurlijk binnen de kaders van de wetgeving- zo optimaal mogelijk van dienst te zijn.

Casus 1 : Er belt een bedrijf	Casus 2 : Er belt een projectontwikkelaar.	Casus 3 : Een omwonende klaagt ...
<ul style="list-style-type: none"> - Locatie is in eigendom van fietsenmaker. - Het bedrijf is gestart in 1945. In 1960 is er een bezinepomp geplaatst. In 1979 is deze activiteit gestopt en zijn de ondergrondse tanks leeggepompt en verwijderd. - Uit een nader onderzoek blijkt dat de grond ernstig is verontreinigd met minerale olie. - Beschikking van 1 september 2002: ernstig en urgent geval: sanering binnen vier jaar - De saneringskosten bedragen € 250.000,=. - Fietsenmaker wil locatie schoon verkopen aan pizzeria (huurder sinds '82). - Voor saneringskosten maakt hij aanspraak op gemeentelijke subsidie ikv Verordening bodemsanering in gebruik zijnde en blijvende bedrijfsterreinen - Projectontwikkelaar heeft belangstelling voor de bouw van 8 appartementen 	<ul style="list-style-type: none"> - Sinds 1909 chemische wasserij. Eerst onder de naam Van Spaandonck; vanaf 1940 Jaspado. - In 1979 in handen van twee voormalige werknemers, die geen duurzame rechtsbetrekking hadden. - Locatie in centrum van de stad - Gemeente wil locatie graag ontwikkelen. - Locatie is in 2000 aangekocht door projectontwikkelaar - Bij de aankoop is rekening gehouden met bodemverontreiniging. - Gemeente heeft ingestemd met bouw van 25 appartementen, commerciële ruimten en een parkeerkelder. - Na aankoop van de locatie blijkt de verontreiniging groter dan gedacht. - Totale onderzoekskosten € 100.000,- . - Kosten uitgewerkte saneringsvariant (trede 3 stabiele eindsituatie binnen 30 jaar): € 820.000,- - Volgens de gemeentelijke planeconoom bestaat een exploitatietekort van ongeveer € 200.000,-. 	<ul style="list-style-type: none"> - Terrein verontreinigd door bedrijfsactiviteiten die plaatsvonden tussen 1910-1979. - Begin jaren '80 nieuwbouwwijk ontwikkeld. - Door de gemeente werd – na een bodemonderzoek volgens de normen van die tijd - direct gesaneerd op de wijze die destijds gebruikelijk was. - Onderzoek in de jaren '90 (kosten € 100.000,-) wijst uit dat in de wijk restverontreinigingen zijn achtergebleven. - De bodemverontreiniging bevindt zich onder de huizen en op de overige plaatsen dieper dan 2 meter beneden maaiveld. - De provincie heeft een ontwerpbeschikking ernstig, niet-urgent afgegeven - De kosten voor verwijdering van de restverontreiniging worden geschat op € 300.000,-. Blootstellingsrisico's (noch overige risico's) zijn er volgens de onderzoeksresultaten niet. - Er is veel onrust. De bewoners klagen over stank en hoofdpijn. - De leefbaarheid in de buurt gaat zichtbaar achteruit (achterstallig onderhoud e.d.) -

De horde van de eerste vier vragen wordt door de deelnemers relatief snel en uniform genomen. Met de ondersteuning van de informatie uit het ochtendprogramma weet iedereen op hoofdlijnen de juiste keuzes te maken. Pas echt spannend wordt het daarna. Gaat de gemeente een financiële bijdrage leveren aan de oplossing van het bodemprobleem? De mogelijkheden en vooral ook de beperkingen worden uitgebreid bediscussieerd.

DE VRAGEN

1. Wie neemt het initiatief tot aanpak van de bodemverontreiniging?
2. Is het nog van belang of de betreffende gemeente projectgemeente, programmagemeente of rechtstreekse gemeente is?
3. Wie kan een bijdrage leveren?
4. Welk financieel instrumentarium (welk budget) zou toepassing kunnen zijn?
5. Kan de gemeente een financiële bijdrage leveren aan onderzoek en/of sanering en hoe hoog is die maximaal?
6. Wat zijn de te ondernemen acties?
7. Hoe wordt een mogelijke bijdrage (juridisch) vastgelegd en zijn er nog voorwaarden aan verbonden?

- Voor casus 1 is men het over eens dat de bedrijvenregeling mogelijkheden biedt indien sprake blijft van een bedrijfslocatie. Natuurlijk moet aan alle voorwaarden van de bedrijvenregeling worden voldaan. Indien de locatie wordt overgenomen door de projectontwikkelaar is een bijdrage mogelijk vanuit het ISV-bodembudget.
- Voor casus 2 is men het erover eens dat een bijdrage vanuit het ISV bodembudget kan worden verstrekt ter hoogte van 200.000 euro. Gezien de hoogte moet de bijdrage wel in Brussel worden aangemeld (steunregeling). Het verstrekken van de subsidie zou gebaseerd moeten worden op een besluit van B&W en moeten worden vastgelegd in een subsidieregeling. Belangrijk is dat het bedrag niet vooraf wordt uitgekeerd.
- Casus 3 blijkt lastig. Is dit nu wel of niet een "ISV-geval". Twee geluiden zijn hier hoorbaar: Nee, bijdrage vanuit het ISV-bodembudget is niet mogelijk want het gaat om een niet urgent geval van bodemverontreiniging en Ja, het wel een ISV-geval want er is sprake van een maatschappelijke urgentie. In ieder geval kan ook overwogen worden algemene ISV middelen in te zetten. Een besluit over de inzet van ISV-middelen zal door B&W moeten worden goedgekeurd.

Enkele centrale conclusies die uit de discussie naar voren komen zijn:

- Er is nog veel onbekend over de steunregeling. Voor veel projectontwikkelaars met meerdere locaties zal de steundrempel van € 10.000 snel worden overschreden. Toch wordt er nog nauwelijks zaken in Brussel aangemeld.
- Treedt vroegtijdig in overleg met de betrokken collega's van andere afdelingen en de provincie. Vergeet ook vooral niet je bestuurder in een vroegtijdig stadium te informeren over de eventuele inzet van ISV-middelen.

Sessie 3. Afstaan of behouden?

Voorzitter: David van den Burg, Ambient Advies

Bevoegde gezagen maken om uiteenlopende redenen hun keuzes. Deze worden mede bepaald door schaalgrootte. In een Lagerhuisopstelling werden de deelnemers tijdens deze sessie uitgedaagd om met collega's in discussie te gaan over de verdeling van taken en verantwoordelijkheden.

De veranderingen in wet- en regelgeving en de decentralisatie van taken hebben tevens veranderingen in de (interne) organisatie tot gevolg. Er zijn verschillende mogelijkheden om met de veranderingen om te gaan. Zo kan het voorkomen dat de provincie de touwtjes in handen houdt. De bodem wordt dan sectoraal aangepakt. Peter Bijvank van de provincie Flevoland lichtte toe waarom zijn provincie hiervoor heeft gekozen. Er zijn ook provincies die bodem integreren met andere sectoren. De provincie neemt de regierol op zich en de gemeenten de uitvoerende taken. Chris Lansink van de provincie Noord-Holland haakte hierop in en lichtte de gekozen structuur van de provincie Noord-Holland toe.

Grenzen stellen en regels maken

Tijdens de daaropvolgende discussie zijn een aantal opmerkelijke uitspraken gedaan. Sommigen benadrukten dat het belangrijk is te laten zien dat je er bent. Daarbij moet je, als bevoegd gezag goed je eigen grenzen aangeven. Deze kunnen, indien gewenst ook strenger zijn dan wettelijke voorgeschreven. Maar als het project ten goede komt mag je de regels en sectorale normen aan je laars lappen.

Integraal werken

Ook over integraal werken waren de meningen verdeeld. Integraliteit kan met name vertragend werken bleek uit uitspraken zoals:

- Als je integraal gaat werken, wacht men op de anderen.
- We zeggen dat we integraal werken, maar het is uiteindelijk sectoraal.
- Integraal denken en beslissen, maar sectoraal werken.

De vertegenwoordigers van gemeenten waren het hier niet mee eens. Bij rechtstreekse gemeenten zit het wel goed met de integratie, echter is daar wel tien jaar hard aan gewerkt. Het kost veel tijd, welke vooral in overleg zit. Het hebben van sectoraal budget biedt een betere onderhandelingspositie dan voorheen. Integraliteit werkt blijkbaar vooral op gemeentelijk niveau, dat is op provinciaal en Rijksniveau lastiger.

De volgende twijfel is uitgesproken:

- De uitvoeringsorganisatie kost een hoop geld, gaat ze dat waar maken?

Tot slot nog de aanbeveling aan VROM

- Leg het instrumentarium neer waar dit het beste kan worden ingezet: in nieuwe Wbb

Afsluiting

Na afloop van de sessies sloot Ruud Cino de dag af. Het viel hem op dat in de stroomversnelling van decentralisatie, op sommige punten ook juist behoefte is aan centralisatie. Verder gaf hij aan

dat hij open staat voor suggesties ten aanzien van de uitvoeringsorganisatie en de nieuwe bodembeleidsbrief.

Op 28 september 2004 zal het op deze dag behandelde onderwerp een vervolg krijgen. Bij de provincie Zuid-Holland vindt een platform bodembeheer bijeenkomst plaats, waarbij naast de bevoegde gezagen ook de marktpartijen aanwezig zijn. Die middag biedt de mogelijkheid om met verschillende partijen rond de tafel te zitten en ervaringen uit te wisselen.

PRESENTATIE Anneke Havinga

Wet Bodembescherming
Implementatie beleid in wetgeving

Anneke Havinga
15 april 2004
Platform bodembeheer

ABOW

→ **Inhoud van de presentatie**

A. Beleidsontwikkelingen

B. Veranderingen in de regelgeving

ABOW

→ **A. Beleid**

Beleidsvernieuwing bodemsanering (BEVER) vanaf 1997

Kabinetsstandpunten beleidsvernieuwing december 1999 en januari 2002

Beleidsbrief Bodem december 2003

ABOW

→ **A. Beleid: BEVER**

Saneringsdoelstelling: functiegericht en kosteneffectief

Aansturing sanering bedrijfsterreinen: plicht en subsidieregeling

Decentralisatie door financiering op basis van meerjarenprogramma's

ABOW

PRESENTATIE Bram segijn

Wet Bodembescherming
Het financiële kader en inzet juridisch instrumentarium

Dorothe Albers
15 april 2004
Platform bodembeheer

ABOM

→ **Inhoud van de presentatie**

- Afbakening Wbb/ISV
- Juridisch instrumentarium Wbb
- Programmafianciering en inzet juridisch instrumentarium
- Decentralisatie naar gemeenten

ABOM

→ **Afbakening Wbb/ISV**

- Wet stedelijke vernieuwing vormt het financiële kader voor het stedelijk gebied voor de uitvoering van bodemsanering
- Het financiële hoofdstuk van de Wet bodembescherming van toepassing voor landelijk gebied, gasfabrieken en waterbodems
- De rest van de Wbb ook van toepassing op het stedelijk gebied

ABOM

→ **Juridisch instrumentarium Wbb**

- Afweging juridisch instrumentarium zowel verplicht bij financiering via Wbb als ISV
- Wel ruimte voor eigen afweging + onderhandelen bevoegd gezag
- Binnen EU-kaders (presentatie Angelique van Herwijnen)

ABOM

→ **Juridisch instrumentarium Wbb: hulpmiddelen**

- Afwegingen op basis van Notitie afstemming bevel/kostenverhaal (LJOB)
- Beleidsregel kostenverhaal, artikel 75 Wbb
- Bevoegd gezag kan zelf om een derde kwijten voor kostenverhaal door mandaat van de minister

ABOM

→ **Programmafianciering: inhoud MJP**

- Aandacht voor bepaalde thema's
- Toetsbare prestaties
- Bijdragen derden en eigen middelen
- Niet: locaties die worden gesaneerd

ABOM

→ **Programmafinanciering en inzet juridisch instrumentarium**

- Inzet juridisch instrumentarium maakt bijdrage derde mogelijk
- Bij de verantwoording achteraf zijn de prestaties bepalend
- Prestaties niet gehaald. Toerekenbaar? (multiplier gehaald en inzet juridisch instrumentarium)

ABOM 7

→ **Programmafinanciering: multiplier**

- Het Rijk en de multiplier: multiplier verrekend in de verdeelsleutel (landelijk beschikbare budget)
- De mate van ambitie en voortgang van het programma zijn bepalend
- Dus het wordt de budgethouder en de multiplier

ABOM 8

→ **Decentralisatie naar gemeenten**

- **Attributie:** rechtstreekse gemeenten worden bevoegd gezag Wbb door middel van amvb
- **Delegatie:** de provincie kan bevoegdheden Wbb delegeren op basis van 107 Provinciewet
- **Mandaat:** de provincie kan uitvoeringstaken mbt Wbb-gevallen mandateren aan gemeenten op grond van artikel 53 Wbb (niet nodig voor ISV-gevallen)

ABOM 9

Bedankt voor uw aandacht

Meer informatie

www.minvrom.nl

Dorothe.albers@minvrom.nl

ABOM

PRESENTATIE Angelique van Herwijnen

Bodemsanering en staatssteun

Passen de knikkers binnen het Europeesrechtelijke kader?

Angélique van Herwijnen
Senior jurist
Afdeling Sturing Bodemsanering/
Directie Juridische Zaken
Ministerie VROM
angelique.vanherwijnen@minvrom.nl

ABOW Bijeenkomst platform bodembeheer 18 april 2014

→ Inhoud van de presentatie

Naast Wbb ook Europees juridisch instrumentarium (aanbesteding/steun)

- I. Wat is steun?
- II. Hoe groot is de kans op ontheffing?
- III. Welke procedure bij steunzaken?

ABOW Bijeenkomst platform bodembeheer 18 april 2014 2

→ I. Wat is steun?

Art. 87-89 EG-Verdrag + jurisprudentie

Steunmaatregel = kort gezegd:

Alle door de overheid verleende of uit overheidsmiddelen gefinancierde voordelen, al dan niet in de vorm van geld toegekend, die door bepaalde ondernemingen anders dan op grond van normale commerciële transacties worden genoten

ABOW Bijeenkomst platform bodembeheer 18 april 2014 3

→ I. Wat is steun? (2)

Criteria begrip 'Steunmaatregel'

1. Toekenning voordeel tot gevolg?
2. Door lidstaat/met staatsmiddelen bekostigd?
3. Selectieve maatregel: bepaalde ondernemingen of producties?
4. Vrijstellingsverordening (de minimis, MKB, opleiding, werkgelegenheid)?
5. Invloed op concurrentie en handel?

ABOW Bijeenkomst platform bodembeheer 18 april 2014 4

→ I.1. Voordeel toekenning

Vormen van voordeel zijn o.a.:

- Subsidies, premies e.d.;
- Leningen tegen gunstige voorwaarden;
- Verkopen van grond of bouwrijp maken van grond zonder reële marktprijs daartegenover;
- (openbare) aanbesteding onder zodanige voorwaarden dat er concurrentievoordeel is
- Afdekken van exploitatieverliezen

ABOW Bijeenkomst platform bodembeheer 18 april 2014 5

→ I.2. Door lidstaat/met staatsmiddelen

Voordeel door lidstaat of met staatsmiddelen:

- Centrale overheid
- Decentrale overheden: o.a. provincies, gemeenten, waterschappen, product- en bedrijfsschappen
- Openbare lichamen/bedrijven waarop de overheid dominerende invloed heeft
- Private of publieke beheerders

ABOW Bijeenkomst platform bodembeheer 18 april 2014 6

→ I.3. Bepaalde ondernemingen/producties?

Onderneming =
 “Elke eenheid die een economische activiteit uitoefent, ongeacht haar rechtsvorm en de wijze waarop zij wordt gefinancierd.”
 Economische activiteit = het aanbieden van goederen en diensten op de markt.
 • Taken van algemeen belang zijn uitgesloten
 • Concurrentie met andere ondernemingen

→ I.4. Vrijstelling van toepassing?

Met name ‘de minimis’-verordening van belang
 Cumulatieve voorwaarden:
 1. Maximaal €100.000 (subsidie of bruto-subsidie-equivalent)
 2. Periode van 3 jaar (moment 1e ‘de minimis’)
 3. Controle: nagaan vóór verlening of totale bedrag niet wordt overschreden + bijhouden dossiers voor rapportage aan Commissie

→ Aanmelden

Is het antwoord op
 1. Voordeeltokenning: ja
 2. Door lidstaat/met staatsmiddelen: ja
 3. Aan bepaalde ondernemingen/producties: ja
 4. Vrijstellingsverordening van toepassing: nee dan is aanmelden verplicht
 De Europese Commissie beoordeelt

→ I.5. Invloed op concurrentie & tussenstaatse handel?

Ter beoordeling door de Commissie:
 • (dreigende) vervalsing mededinging: analyse van de relevante markt; bestaan van merkbare mededinging; aantal ondernemingen dat op de markt actief is
 • Invloed op tussenstaatse handel: ontbreekt zelden volgens Commissie

→ II. Hoe groot is de kans op ontheffing?

Art. 87: 5 gevallen waarin steun toelaatbaar is
 Toegespit op bodemsanering: steun voor “ontwikkeling van bepaalde economische bedrijvigheid of vergemakkelijken bepaalde regionale economieën (...)”
 Beoordeling door de Commissie op basis van beleidsregels: bodemsanering geregeld in Milieusteunkader (MSK)

→ II. Hoe groot is de kans op ontheffing? (2)

MSK: sanering vervuilde industrieterreinen
 - Investerings door ondernemingen
 - Sanering door vervuiler voor zover naar nationaal recht niet aansprakelijk te stellen
 - Vervuiler niet bekend/aansprakelijk: dan steun aan persoon belast met de sanering
 - In aanmerking komende kosten (daadwerkelijk)
 - Hoogte steun: steundrempel!

→ II. Hoe groot is de kans op ontheffing? (3)

Steundrempel:
Overheidsbijdrage = maximaal
{SK -/- waardestijging} + 0.15 x SK
Taxatie door onafhankelijke taxateur
- Ervaring 4 landelijke aanmeldingen

Let op cumulatie
Let op standstill-beginsel

→ III. Welke procedure bij steunzaken?

Interdepartementale afspraken NL (2003):
•eigen verantwoordelijkheid decentrale
overheid
•advies/melding via coördinatiepunt staatssteun
BZK, neemt contact op met vakministerie(s)
•PV EU zorgt voor doorgeleiding meldingsbrief
naar de Commissie